
ՀՀ ՆԳՆ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀՈԳԵՔԱՆԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

ՆԱԶԱՐՅԱՆ ՆԱԻՐԱ

Ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական
առարկաների ամբիոնի պետ, հոգեբանական
գիտությունների թեկնածու, դոցենտ
DOI: 10.63925/18294847-2026.bl21-14

Համառոտագիր. Հաշվի առնելով ոստիկանության առջև ծառայած արդի մարտահրավերներին հրատապ արձագանքելու անհրաժեշտությունը՝ խիստ արդիական է ոստիկանության ծառայողների գործունեության հոգեբանական ապահովման աշխատանքների կազմակերպումը: Դա թույլ կտա լուծել ոստիկանությունում մարդկային ռեսուրսներին առնչվող տարաբնույթ խնդիրներ, կնպաստի անձնակազմի մասնագիտական լիարժեք ինքնիրացմանը և ոստիկանի անձի հոգեբանական ներուժի ակտիվացմանը, ընդհանուր առմամբ կլավարկվի ոստիկանական գործունեության արդյունավետությունը և հուսալիությունը:

Բանալի բառեր. գործունեություն, հոգեբանական ապահովում, հոգեբանական ծառայություն, հոգեբանական ուղեկցություն, անձնային ներուժ, ինքնիրացում:

Լայնածավալ բարեփոխումները, որ ներկայումս ընթանում են ՀՀ ՆԳՆ ոստիկանության համակարգում, ենթադրում են էական փոփոխություններ ոստիկանության գործունեության կազմակերպման ու իրականացման գործում: ՀՀ ՆԳՆ ոստիկանությունում ընթացող շարունակական բարեփոխումների համատեքստում կարևոր նշանակություն ունի հոգեբանական ծառայության կայացման հիմնախնդիրը՝ որպես ոստիկանության ծառայողների մասնագիտական-հոգեբանական պատրաստականության և գործունեության հոգեբանական ուղեկցության կարևոր նախապայման: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ներկայիս իրողություններն ավելի են բարդացրել ոստիկանական՝ առանց այն էլ բարդ գործունեությունը, ոստիկանության ծառայողների հոգեբանական ուղեկցության ապահովման հիմնախնդիրը դարձել է խիստ արդիական և պահանջված ուղղություն:

Ինչպես ցույց է տալիս ոստիկանի մասնագիտական գործունեության առանձնահատկությունների վերլուծությունը, այդ գործունեությունը տարբերվում է արտահայտված հոգեբանական յուրատիպությամբ՝ գործունեության օբյեկտով, առարկայով, նպատակներով, խնդիրներով, լուծման միջոցներով և եղանակներով, աշխատանքային պայմաններով, հոգեբանական դժվարություններով, ժամանակային և այլ չափորոշիչներով, որոնք կանոնակարգվում են ոչ միայն տվյալ մասնագիտության պահանջներով, այլև որոշվում են տվյալ հասարակության զարգացման միտումներով¹:

Ավելին, ոստիկանի գործունեությանը հատուկ են նաև տարաբնույթ իրարամերժ գործոններ, որոնք, լինելով մասնագիտական միկրոմիջավայրի և հասարակական սոցիալ-հոգեբանական մակրոմիջավայրի պահանջների անհամատեղելիության արդյունք, խոչընդոտներ են առաջացնում ոստիկանի մասնագիտական կայացման գործընթացում և հանգեցնում են մասնագիտական ձևախեղումների՝ որոշակիորեն ազդելով ոչ միայն ոստիկանի գործունեության արդյունավետության, այլև նրա մասնագիտական ինքնիրացման գործընթացի վրա²:

Ոստիկանության արդի մարտահրավերներին համահունչ՝ կատարողական իշխանության նոր տիպի կայացման գործընթացը, հիմնվելով հասարակության հետ գործընկերային հարաբերությունների հաստատման և հանրության «սպասարկման» հայեցակարգի վրա, էական փոփոխություններ է ենթադրում ոստիկանության գործելակերպում՝ բոլորովին այլ պահանջներ ներկայացնելով ոստիկանին: Վերոնշյալն առավել քան հիմնավորում է ոստիկանության ծառայողների գործունեության հոգեբանական ապահովման կազմակերպման արդիականությունը: Հաշվի առնելով ոստիկանության առջև ծառայած արդի մարտահրավերներին հրատապ արձագանքելու անհրաժեշտությունը՝ փորձենք ուրվագծել ոստիկանության կարիքների համար հոգեբանական ապահովման աշխատանքների կազմակերպման հեռանկարները:

ՆԳՆ ոստիկանության ծառայողների գործունեության հոգեբանական ապահովման աշխատանքները կարելի է ներկայացնել իբրև որոշակի համակարգված միջոցառումների ամբողջություն՝ ուղղված այդ գործունեության արդյունավետության և

¹ Տե՛ս Նազարյան Ն.Մ., Ոստիկանի մասնագիտական գործունեության և անձի հոգեբանական առանձնահատկությունները: Ուսումնական ձեռնարկ.- Եր.:«Արման Ասմանգուլյան» ԱԶ տպարան, 2015 թ. – 230 էջ

² Տե՛ս Նազարյան Ն.Մ. Ոստիկանի անձնային առանձնահատկությունների և գործունեության անհամատեղելի գործոնների հարաբերակցությունը, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., Եր., 2016, №2 (647), էջ 109-113:

հուսալիության բարձրացմանը, հոգեբանական տեխնոլոգիաների կիրառման միջոցով անձի և ծառայողական թիմի հոգեբանական ներուժի ակտիվացմանը, գործունեության սուբյեկտների մոտիվացիայի և աշխատանքից բավարարվածության, ինքնիրացման և ինքնադրսևորման, մասնագիտական գործունեության պայմանների և կազմակերպակառավարչական գործընթացների լավարկմանը:

Ծառայողական գործունեության հոգեբանական ապահովումը ենթադրում է այդ գործունեության արդյունավետ իրականացման համար անհրաժեշտ հոգեբանական ռեսուրսների որոնման, ուսումնասիրության, ստեղծման, պահպանման և վերականգնման տեխնոլոգիաների /մեթոդների, հնարքների, ալգորիթմների ամբողջություն/ կիրառում³:

Ծառայողական գործունեության հոգեբանական ապահովման գերակա նպատակը պետք է լինի անձնակազմի հոգեբանական պատրաստականության օպտիմալ մակարդակի ապահովումը մասնագիտական-ծառայողական խնդիրների որակյալ և արդյունավետ իրականացման համար, ամենօրյա և արտակարգ իրավիճակում մասնագիտական հուսալիության պահպանումը՝ մոբիլիզացնելով յուրաքանչյուր ծառայողի և ծառայողական թիմի հոգեբանական ներուժը⁴:

Ասվածը հաշվի առնելով՝ անհրաժեշտ և նպատակահարմար կլինի ՀՀ ՆԳՆ ոստիկանության համակարգում կազմավորել համակարգված և հետևողական աշխատանքներ իրականացնող հոգեբանական ծառայություն, որը կզբաղվի ոստիկանի մասնագիտական գործունեության հոգեբանական ապահովման և ուղեկցման արդի խնդիրների հետազոտության և լուծման հարցերով:

Հոգեբանական ծառայության ստեղծումը թույլ կտա ոստիկանության կարիքների համար հոգեբանական գիտելիքն ի նպաստ օգտագործել ոչ միայն ծառայողական տարաբնույթ խնդիրները լուծելու, ծառայության իրականացման ամենօրյա և արտակարգ իրավիճակներում հոգեբանական պատրաստականությունն ապահովելու համար, այլև բարելավել աշխատանքին հարմարվածության մակարդակն ու աշխատանքից գոհունակությունը, ապահովել կայուն և բարեհարմար հոգեվիճակ,

³ Տե՛ս Психологическая работа в органах внутренних дел : учебное пособие / [В. В. Вахнина и др.] ; отв. ред. В. И. Долинко. – М. : Академия управления МВД России, 2019. – 108 с., էջ 8

⁴ Տե՛ս Кобозев И.Ю. Психологическое обеспечение служебной деятельности: Учебное пособие. — М.: ДГСК МВД России, 2015. — 144 с. /21/

նպաստել ծառայողների ներուժի լիարժեք իրացմանը մասնագիտական գործունեության ոլորտում, լավարկել գործունեության հուսալիությունն ու արդյունավետությունը և այլն:

Ի թիվս բազմաթիվ խնդիրների, որ կոչված է լինելու լուծել հոգեբանական ծառայությունը, առանձնահատուկ նշանակություն ունի ոստիկանությունում մարդկային ռեսուրսների համալրման, կրթության և որակավորման շարունակական բարձրացման հիմնախնդիրը, որը պահանջում է այդ ուղղությամբ հոգեբանական հիմնավոր և հետևողական աշխատանքների իրականացում: Հոգեբանական ծառայությունը կարող է նպաստել այնպիսի կարևոր խնդիրների լուծմանը, ինչպիսիք են ոստիկանությունում կադրերի ընտրությունն ու առաջխաղացումը, մասնագիտական պիտանելիության գնահատումը, մասնագիտական կարևոր որակների, կարողությունների ու հմտությունների զարգացումը, հղկումն ու կատարելագործումը և այլն:

Հոգեբանական ծառայության գործառնության տեսանկյունից կարելի է նախանշել աշխատանքների մի շարք հիմնական ուղղություններ.

1. Մասնագիտական ընտրության արդի համակարգի մշակում և ներդնում, որը ենթադրում է կատարելագործել ոստիկանությունում պաշտոնի հավակնող թեկնածուների հետազոտման, հավաքագրման, ուսուցման և առաջխաղացման ընթացակարգերը: Նման ընտրության համակարգը թույլ կտա արդյունավետ գնահատել պաշտոնի հավակնող թեկնածուների մասնագիտական-հոգեբանական պիտանիությունը՝ որոշելու կոնկրետ պաշտոնի պահանջներին տվյալ անձի հոգեբանական համապատասխանությունը:

2. Գործունեության հոգեբանական ապահովում, որը ենթադրում է աշխատանքի հոգեբանական ուղեկցում և աջակցություն՝ նպաստելով աշխատանքում ոստիկանի անձի հոգեբանական ներուժի բարձրացմանը և լիարժեք իրացմանը: Մասնագիտական գործունեության հոգեբանական ուղեկցումը ենթադրում է ավտորոշել և բացահայտել աշխատակիցների հոգեբանական ինքնազգացողությունը, անձնային-մասնագիտական ձևախեղումները, աշխատանքին հարմարման նորմալ գործընթացի խաթարումները, աշխատունակության և նյարդահոգեկան լարվածության մակարդակները և այլն: Այդ ամենի ավտորոշման հիման վրա հնարավոր կլինի հարկ եղած դեպքում աշխատակիցներին մասնագիտական հոգեբանական օգնություն ցուցաբերել՝ հոգեշտկողական աշխատանքներ տանելով հնարավոր հոգետրավմատիկ և սթրեսային

իրավիճակների հաղթահարման, հոգեբանական կայունության մակարդակի բարձրացման, հոգեկան առողջության պահպանման և վերականգնման և այլ ուղղություններով:

3. Հոգեբանամասնագիտական պատրաստականության ապահովում, ինչը թույլ կտա որակապես բարձրացնել ուստիկանության ծառայողների մասնագիտական ձեռնահաստության և արհեստավարժության մակարդակը վերապատրաստումների և որակավորման շարունակական բարձրացման դասընթացներով՝ հաղորդելով այնպիսի գիտելիքներ, մշակելով ու հղկելով հմտություններ և կարողություններ, որոնք թույլ կտան աշխատանքում կիրառել հոգեբանական գիտելիքի վրա հիմնված միջամտության հնարքներ՝ հաշվի առնելով սոցիալական իրողությունները և հոգեբանական իրականությունը: Հոգեբանամասնագիտական պատրաստականությունը ենթադրում է նաև մասնագիտական կարևոր որակների ախտորոշում և մարզում, որոնցից են հատկապես իմացական, հուզականային, արժեքադրդապատճառային, հաղորդակցական ոլորտների որակները: Գործնական մեծ նշանակություն ունեն արտակարգ պայմաններում ծառայություն իրականացնելու հոգեբանական պատրաստականության, հոգեբանական կայունության, հոգեհուզական ինքնակառավարման և ինքնակարգավորման, մասնագիտական ձևախեղումների կանխարգելման և շտկման, հաղորդակցական բանիմացության և այլնի ձևավորման և զարգացման խնդիրները:

4. Կառավարակազմակերպչական բնույթի աշխատանքների իրականացում՝ ուղղված աշխատանքի կազմակերպման արդյունավետության բարձրացմանը և հոգեբանորեն անվտանգ մասնագիտական միջավայր ստեղծելուն, ինչը կնպաստի գործունեության սուբյեկտների անձնային և մասնագիտական ներուժի լիարժեք իրացմանը: Այստեղ մեծ նշանակություն ունեն ծառայողական առաջընթացի հեռանկարների ապահովումը, մասնագիտական դրական մոտիվացիայի ձևավորումը, սոցիալապես հասուն դիրքորոշումների և արժեքային կողմնորոշումների ձևավորումը և այլն:

Այսպիսով, հոգեբանական աշխատանքներն ուղղված են այնպիսի խնդիրների համալիր լուծմանը, որոնք կապված են ծառայողների՝ մասնագիտական կարևոր որակների, հոգեբանական կայունության և մասնագիտական խնդիրների արդյունավետ

իրականացման պատրաստականության ձևավորման հետ ինչպես առօրյա, սովորական, այնպես էլ արտակարգ իրավիճակներում:

Հոգեբանական աշխատանքները պետք է իրականացվեն տարբեր մակարդակներում՝

- անձնային-անհատական մակարդակում՝ շեշտադրվելով աշխատակիցների հոգեբանական որակները և առանձնահատկությունները, այդ թվում՝ իմացական, հուզական, կամային, մոտիվացիոն ոլորտների,
- սոցիալական և միկրոխմբային մակարդակում՝ հաշվի առնելով ադապտացիոն գործընթացները, համատեղ գործունեության իրականացման առանձնահատկությունները, կոնֆլիկտային վարքի կանխումը թիմի ներսում և այլն⁵:

Ընդհանուր առմամբ, հոգեբանական աշխատանքն օգնելու է լուծել հետևյալ հիմնախնդիրները.

1. Անձնային խնդիրներ, որոնք դժվարացնում են աշխատակիցների անձնային աճը, բացասաբար են ազդում նրանց հոգեկան առողջության, ինքնազգացողության, մասնագիտական հնարավորությունների վրա: Այդպիսիք կարող են լինել անհատների սոցիալ-հոգեբանական ադապտացիայի դժվարությունները ծառայողական գործունեության պայմաններին:

2. Ներխմբային խնդիրներ, որոնք ազդում են անձնակազմի, թիմի սոցիալ-հոգեբանական մթնոլորտի վրա: Այդպիսիք են ներթիմային գործնական ու անձնային կապերի խաթարումն ու ձևախեղումը, թիմի դրական արժեքների ու կողմնորոշիչների անկումը, աշխատակիցների և ծառայողների պառակտումը, որ դրսևորում է մասնագիտական ու կենցաղային կոնֆլիկտներում, հոգեբանական անհամատեղելիության տարբեր ձևերը, կեղծ, ասոցիալ նպատակներ հետապնդող միկրոխմբերի առկայությունը և այլն:

3. Գործունեական բնույթի խնդիրներից են ծառայողական գործունեության ոչ ադեկվատ իրականացումը, որ պայմանավորված է աշխատակիցների անձնային-անհատական առանձնահատկությունների անհամապատասխանությամբ

⁵ Ст'ю Ульянина О. А. Психологические подходы к реализации компетентностной модели подготовки специалистов в образовательных организациях высшего профессионального образования МВД России: монография. Омск, 2017. С. 146

մասնագիտական գործունեության օբյեկտիվ պահանջների հետ: Նման խնդիրներն արտացոլվում են ծառայողական գործունեության արդյունավետության, հուսալիության անկման և այլ անցանկալի դրսևորումներով⁶:

Այսպիսով՝ հոգեբանական ապահովման ծառայության ստեղծումը թույլ կտա լուծել ՆԳՆ ոստիկանությունում մարդկային ռեսուրսներին առնչվող տարաբնույթ արդի խնդիրներ, լավարկել ոստիկանական գործունեության արդյունավետությունը և հուսալիությունը, նպաստել անձնակազմի մասնագիտական ինքնիրացմանը, ավելի ամրապնդել դրական բարոյական դիրքորոշումներն ու արժեհամակարգը:

Նախանշված հիմնախնդիրների հետագա գիտական մշակումը և գործնականում կիրառումը, հիմնվելով հոգեբանական գիտության արդի նվաճումների և համաշխարհային առաջատար փորձի ուսումնասիրության, տեղայնացման և ներդրման վրա, հնարավորություն կտա ապահովել ոստիկանի աշխատանքի գիտահեն և արդյունավետ կազմակերպումը, բարձրացնել աշխատանքից բավարվածության և գոհունակության մակարդակը, կօգնի ձևավորել մասնագիտական դրական կերպար, նպաստել ոստիկանի անձի հոգեբանական ներուժի ակտիվացմանը, մասնագիտական գործունեության մեջ լիարժեք և բազմակողմանի ինքնիրացմանը և իբրև վերջնարդյունք՝ բարձրացնել ոստիկանի գործունեության հուսալիությունը:

⁶ Տե՛ս Մարյին Մ. Ի., Սետրով Յ. Ե., Սլյանինա Օ. Ա. Օսոբեննոստի քսիհոլոգիչեսկոցո օբեսպեչենիա վ քոդրոտվեք սքեցիալիստօվ վ օբրազօվատելնոք ռգանիզաչիաք ՄՅԸ Ղոսսիի // Ղրուդք Աքադեմիի սքրաՅլենիա ՄՅԸ Ղոսսիի. 2016. № 1 (37). Տ. 85–90.

ПЕРСПЕКТИВЫ ОРГАНИЗАЦИИ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОТРУДНИКОВ ПОЛИЦИИ МИНИСТЕРСТВА ВНУТРЕННИХ ДЕЛ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ

НАЗАРЯН НАИРА

*Начальник кафедры общих гуманитарных
и социально-экономических дисциплин,
кандидат психологических наук, доцент*

Аннотация. Учитывая необходимость быстрого реагирования на современные вызовы, с которыми сталкивается полиция, крайне актуальна организация работы по психологическому обеспечению деятельности сотрудников полиции. Это позволит решить различные проблемы, связанные с человеческими ресурсами в полиции, будет способствовать полноценной профессиональной самореализации персонала и активизации психологического потенциала личности полицейского, повысит эффективность и надежность полицейской деятельности в целом.

Ключевые слова: деятельность, психологическое обеспечение, психологическая служба, психологическое сопровождение, личностный потенциал, самореализация.

PROSPECTS FOR ORGANIZING PSYCHOLOGICAL SUPPORT FOR THE ACTIVITIES OF POLICE OFFICERS OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF ARMENIA

NAZARYAN NAIRA

Head of the Chair of General Humanities and
Socioeconomic Disciplines,
Educational Complex of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Armenia
PhD in Psychology, Associate Professor

Abstract. Taking into account the urgent need to respond to the contemporary challenges faced by the police, the organization of psychological support for the activities of police officers has become highly relevant. Properly structured psychological support enables the effective management of human resources within the police system, promotes the full professional self-realization of personnel, and contributes to the activation of officers' psychological potential. Overall, it enhances the effectiveness and reliability of police activities.

Key words: activity, psychological support, psychological service, psychological assistance, personal potential, self-realization.

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Նազարյան Ն.Մ. Ոստիկանի մասնագիտական գործունեության և անձի հոգեբանական առանձնահատկությունները: Ուսումնական ձեռնարկ.- Եր.:«Արման Ասմանգույան» ԱԶ տպարան, 2015թ. – 230 էջ
2. Նազարյան Ն.Մ. Ոստիկանի անձնային առանձնահատկությունների և գործունեության անհամատեղելի գործոնների հարաբերակցությունը, Լրաբեր հասարակական գիտությունների, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., Եր., 2016, №2 (647), էջ 109-113:
3. Кобозев И.Ю. Психологическое обеспечение служебной деятельности: Учебное пособие. — М.: ДГСК МВД России, 2015. — 144 с. /21/
4. Марьин М. И., Петров В. Е., Ульянина О. А. Особенности психологического обеспечения в подготовке специалистов в образовательных организациях МВД России // Труды Академии управления МВД России. 2016. № 1 (37). С. 85–90.
5. Психологическая работа в органах внутренних дел : учебное пособие / [В. В. Вахнина и др.] ; отв. ред. В. И. Долинко. – М. : Академия управления МВД России, 2019. – 108 с., էջ 8
6. Ульянина О. А. Психологические подходы к реализации компетентностной модели подготовки специалистов в образовательных организациях высшего профессионального образования МВД России: монография. Омск, 2017. С. 146

Հոդվածը գրախոսվել է 18.02.2026

Ներկայացվել է տպագրության 24.02.2026